

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 377/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **STAV 4U s. r. o.**, Radová 321, Zuberec, IČO 47 158 867, zastúpenej JUDr. Lukášom Schvarcom, advokátom, Slniečná 42, Banská Bystrica, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 To 39/2019 z 15. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. marca 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 To 39/2019 z 15. októbra 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala v trestnej veci vedenej pred Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 T 26/2018 v procesnom postavení poškodenej; okresný súd rozsudkom č. k. 4 T 26/2018-223 z 10. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznal obžalovaného [REDACTED] (ďalej len „obžalovaný“) vinným zo spáchania prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona a zároveň sťažovateľku ako poškodenú odkázal podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku s nárokom na náhradu škody na civilný proces. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie,

ktoré bolo uznesením krajského súdu č. k. 6 To 39/2019 z 15. októbra 2019 podľa § 319 Trestného poriadku zamietnuté.

3. Ku skutkovému stavu sťažovateľka uviedla, že rozsudkom okresného súdu bol obžalovaný [ktorý bol riaditeľom neziskovej organizácie ██████████ (ďalej len „nezisková organizácia“), pozn.] uznaný za vinného na tom skutkovom základe, že 15. apríla 2016 za verejného obstarávateľa v súlade s obchodnou verejnou súťažou na základe pokynov k Operačnému programu Ľudské zdroje 2014 – 2020 uzavrel so sťažovateľkou ako s dodávateľskou spoločnosťou kúpnu zmluvu na dodávku nábytku (s názvom zákazky – Nákup nábytku pre krízové centrum sociálnych služieb, pozn.). Predmetný nábytok bol dodaný a prevzatý faktúrou č. 17/2016 z 15. apríla 2016 (splatnou 29. apríla 2016, pozn.) na sumu 7 343 eur. Dodala, že táto faktúra uhradená nebola, nezisková organizácia sa výziev v rámci uvedeného operačného programu nezúčastnila, žiadne verejné obstarávanie v rámci elektronického kontrakčného systému nerealizovala, čím ju obžalovaný uviedol do omylu v otázke zabezpečenia financovania zákazky prostredníctvom eurofondov a spôsobil jej škodu vo výške 7 343 eur.

4. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu sťažovateľka v podstatnom odôvodnila tým, že nejde o prekážku *res iudicata* v prípade, ak bol predtým (pred vydaním rozsudku okresného súdu, pozn.) sťažovateľke priznaný nárok v civilnom procese proti neziskovej organizácii ako právnickej osobe a následne sa v trestnom konaní zistí, že skutok spáchala fyzická osoba (obžalovaný, pozn.), ktorá bola štatutárom tejto právnickej osoby. Podporne poukázala na závery nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 798/2016 z 11. januára 2017 (ďalej len „nález ústavného súdu z 11. januára 2017“).

5. Krajský súd napadnutým uznesením zamietol jej odvolanie s argumentáciou, že niet právneho základu v existujúcom právnom poriadku na pozitívne rozhodnutie o nároku sťažovateľky ako poškodenej, rozsudok okresného súdu vyhodnotil ako vecne správny, avšak z iných dôvodov, aké uplatnil okresný súd. Uviedol, že obžalovaný sa trestného činu dopustil pri výkone svojej pôsobnosti ako riaditeľa neziskovej organizácie, poukázal na relevantné ustanovenia (§ 23 ods. 1, 6 a 10, pozn.) zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o neziskových organizáciách“) a na to, že z tohto zákona vyplýva, že riaditeľ neziskovej organizácie zodpovedá za hospodárenie s jej majetkom a je povinný nahradiť škodu, ktorú jej spôsobil porušením svojich povinností pri výkone svojej pôsobnosti. Zákon o neziskových organizáciách však nezakotvuje zodpovednosť riaditeľa za škodu spôsobenú veriteľom neziskovej organizácie, a to či už porušením zmluvných povinností, alebo z dôvodu spáchania trestného činu. S poukazom na § 23 ods. 10 zákona o neziskových organizáciách, podľa ktorého nároky neziskovej organizácie na náhradu škody voči riaditeľovi môže vo svojom mene a na vlastný účet uplatniť veriteľ neziskovej organizácie, ak nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku neziskovej organizácie, argumentoval, že v takomto prípade sa však nevyhnutne predpokladá nárok neziskovej organizácie na náhradu škody voči riaditeľovi, čo v danom prípade nebolo naplnené. Krajský súd argumentoval, že keďže na rozhodnutie o nároku poškodenej na náhradu škody v adhéznom konaní je potrebné použiť príslušnú hmotnoprávnu úpravu, ktorej existencia objektívne absentuje, nie je zákonný podklad na zaviazanie obžalovaného na náhradu škody sťažovateľke. Poukázal na obdobne zakotvenú zodpovednosť konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným a v tejto súvislosti aj na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Obdo 26/2009 z 21. apríla 2011 a rozhodnutia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 285/2012. Podľa

názoru krajského súdu ani v prípade odsúdenia konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným za trestný čin, ktorým poškodenému spôsobil škodu, nie je zákonný podklad na priznanie nároku na náhradu škody a analogicky je tomu vzhľadom na podobnosť právnej úpravy zákona o neziskových organizáciách s Obchodným zákonníkom aj v prípade riaditeľa neziskovej organizácie. Na záver uviedol, že ďalším nemenej významným dôvodom, pre ktorý považuje priznanie nároku sťažovateľke [zvlášť, keď v tejto trestnej veci už bolo o nároku sťažovateľky na plnenie zo zmluvy rozhodnuté platobným rozkazom okresného súdu č. k. 35 Cb 148/2016 z 2. novembra 2016 (ďalej len „platobný rozkaz okresného súdu z 2. novembra 2016“), pozn.] za nesprávne, je, že ak by došlo k uloženiu povinnosti žalovanému sťažovateľke nahradiť uplatnený nárok na náhradu škody, sťažovateľka by získala ďalší exekučný titul a právny poriadok nevytvára žiaden mechanizmus spôsobilý zabrániť tomu, aby nedosiahla plnenie z oboch titulov súčasne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie je arbitrárne, je toho názoru, že krajský súd v ňom svoju argumentáciu založil na tzv. medzere v zákone, ktorá však v právnom štáte v právnej úprave nie je dovolená a ak aj existuje, má sa vyplniť ústavne súladným výkladom. Vyslovila presvedčenie, že podľa nej v danom prípade nejde ani o tzv. medzeru v zákone, pretože v odvolaní uviedla konkrétne ustanovenie zákona (§ 287 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku, pozn.), na základe ktorého jej mal byť ako poškodenej priznaný nárok na náhradu škody v rámci adhézneho konania. Namieta, že táto právna úprava nebola v jej prípade aplikovaná a zároveň ani nebol uvedený žiadny argument, ktorý by vylučoval použitie už uvedeného ustanovenia zákona a tiež použitie záverov uvedených v náleze ústavného súdu z 11. januára 2017 v analogickej veci. Vo vzťahu ku krajským súdom predloženej argumentácii ďalej namieta, že ním uvádzané rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavného súdu sa nedotýkajú právneho posúdenia uplatnenia nárokov v civilnom konaní a trestnom konaní ako súčasti adhézneho konania, ako ani použitia zásady *res iudicata* alebo zásady *ne bis in idem*, o ktorých posudzovanie ide v tomto prípade. Vyjadrila presvedčenie, že ak sa fyzická osoba dopustí trestného činu a na zakrytie trestnej činnosti použije právnickú osobu, má mať ako poškodená právnu možnosť domáhať sa náhrady vzniknutej škody od fyzickej osoby, ktorá trestný čin spáchala, a to za podmienky, že je táto fyzická osoba v právnickej osobe jasne individualizovaná a právnická osoba slúži len na zakrytie trestnej činnosti. Za arbitrárne a svojvoľné považuje tiež tvrdenie krajského súdu, že ak by došlo k priznaniu jej nároku v trestnom konaní, tak by získala ďalší exekučný titul, pričom právny poriadok nevytvára žiaden mechanizmus spôsobilý zabrániť tomu, aby dosiahla plnenie z oboch týchto titulov súčasne. Argumentuje tým, že úlohou súdu v trestnom konaní nie je posudzovať počet exekučných titulov, navyše, existujú právne mechanizmy zabraňujúce dvojitému uspokojeniu nároku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu.

8. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 55/2023).

9. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľky sa ústavný súd oboznámil s napadnutým uznesením krajského súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľkou označených práv, ktorých porušenie namieta. Uvedený prieskum vykonal s poukazom na už uvedené východiská v medziach svojich právomocí, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia napadnutého uznesenia a ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú krajský súd vo veci sťažovateľky aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia.

10. K zákonnej povinnosti všeobecných súdov náležite a presvedčivo odôvodniť ich rozhodnutia ústavný súd už v minulosti judikoval, že integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 57/2019).

11. Pretože je sťažovateľke odôvodnenie napadnutého uznesenia dostatočne známe, ústavný súd ho preto nebude na tomto mieste podrobnejšie rozvádzať. Len pre doplnenie konštatuje, že krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia jasne uviedol relevantné ustanovenia na vec sa vzťahujúceho právneho predpisu – zákona o neziskových organizáciách, pričom v tejto súvislosti primárne poukazuje na jeho § 23 ods. 10. Z neho jednoznačne vyplýva, že nároky neziskovej organizácie na náhradu škody voči riaditeľovi môže vo svojom mene a na vlastný účet uplatniť veriteľ neziskovej organizácie (teda v tomto prípade sťažovateľka, pozn.) za predpokladu, že svoju pohľadávku nemôže uspokojiť priamo z majetku tejto neziskovej organizácie. Ako je zrejmé aj z odôvodnenia napadnutého uznesenia, sťažovateľke bol už jej nárok priznaný platobným rozkazom okresného súdu z 2. novembra 2016 voči neziskovej organizácii. Teda už bolo konštatované, že nezisková organizácia má sťažovateľke vyplatiť ňou uplatnenú náhradu škody. V prípade jej neuhradenia zo strany neziskovej organizácie, tak sťažovateľka aj na podklade rozsudku okresného súdu, ktorým bol obžalovaný ako jej riaditeľ uznaný vinným zo spáchania

prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona, si môže priamo voči obžalovanému uplatniť celú dlžnú sumu, prípadne jej neuhradenú časť.

12. Ústavný súd zároveň dodáva, že obžalovaný ako riaditeľ neziskovej organizácie svojím protiprávnym konaním (za ktoré bol právoplatne odsúdený rozsudkom okresného súdu, pozn.) spôsobil porušením zákonom mu uložených povinností (vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou v zmysle § 23 ods. 6 zákona o neziskovej organizácii, pozn.) škodu práve neziskovej organizácii (pričom podľa § 23 ods. 7 zákona o neziskovej organizácii je riaditeľ povinný nahradiť škodu, ktorú spôsobil neziskovej organizácii porušením svojich povinností pri výkone svojej pôsobnosti, pozn.), voči ktorej už bol sťažovateľke priznaný nárok na jej náhradu. V súlade so zásadou hospodárnosti konania vo veci konajúci súd dospel k záveru, že vzhľadom na ďalšie dokazovanie, ktoré je potrebné v predmetnej veci vykonať, je potrebné sťažovateľku s jej nárokom na náhradu škody odkázať na ďalšie rozhodnutie civilného súdu v rámci civilného procesu. Tento záver nie je možné považovať za ústavne neakceptovateľný. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľke nič nebráni v tom, aby svoje právo ďalej uplatnila v rámci civilného konania, teda o svoje právo nebola ukrátená.

13. S poukazom na uvedené tak podľa posúdenia ústavného súdu napadnuté uznesenie krajského súdu, resp. závery v ňom uvedené, nie je možné označiť za arbitrárne, nelogické či z ústavnoprávneho hľadiska neudržateľné. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

14. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo aj z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. I. ÚS 358/2019).

15. Ani skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru, a teda nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 212/2023).

16. Vzhľadom na všetko uvedené preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu